

BOEKBEELD

Recensies en signaleringen

Frans, Frankrijk

Le nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Nouvelle édition du *Petit Robert* de Paul Robert. Texte remanié et amplifié sous la direction de Josette REY-DEBOVE et Alain REY. – Paris, Dictionnaires Le Robert (België: via Presses de Belgique, Wavre), 2000, 24 x 16, XXV-2843 p., geb., ISBN 2-85036-668-4, BF 2426.

De nieuwste uitgave van de *Petit Robert* is met zijn driehonderdtal bijkomende bladzijden ruim tien procent lijviger dan de vorige editie, die van 1993 dateert.¹ De wetenschappelijke equipe van de uitgeverij volgt de evolutie van het Franse lexicon op de voet zodat de recentste *Petit Robert* echt representatief en exhaustief is. Daardoor is de aanschaf ervan voor een ruime kring van romanisten en leraren verantwoord.

De uitbreiding van het woordenboek steunt op de toevoeging van neologismen, de opname van nieuwe betekenissen en de inlassing van talrijke citaten van hedendaagse schrijvers.

Onder de tientallen nieuwe woorden in de millenniumuitgave bevinden zich heel wat wetenschappelijke, technische en economische termen, met een duidelijk overwicht van neologismen i.v.m. informatica. Behalve «nieuwlichterijen», regionalismen en exotismen zoals *ar(r)obase* (signe typographique @, appelé aussi *a commercial*), *boulgour*, *gambiste* (musicien[ne] qui joue de la viole de gambe), *guamacole* (Mexicaanse culinaire bereiding), *lignard* (ouvrier chargé de la pose et de l'entretien des lignes électriques, téléphoniques) en *mouclade* (moules de bouchot servies avec une sauce à la crème, au beurre et au curry [plat charentais]), zijn er tientallen vertrouwd lijkende items, waaronder anglicismen, afkortingen en diverse woordverbindingen (*addiction*, *antivirus*, *barrage filtrant*, *copiloter*, *coussin gonflable de sécurité*, *crash test*, *DVD*, *fournisseur d'accès*, *pita*, *recyclabilité*, *ripou*, *sixties*, *top model* of *top modèle* en... onze Vlaamse *waterzoï*.²

De uitbreiding van het naslagwerk is voorts toe te schrijven aan de toevoeging van nieuwe betekenissen en van *nouveaux féminins*. Een greep hieruit ter illustratie: *citadine* (stadsauto), *poreux* (vaag), *répertoire* (bestand), *zappeur* (afstandsbediening) en *x* (ecstasy) resp. *le/la chef*,³ *le/la chef de rayon*, *le/la gendarme*, *le/la guide*, *le/la mannequin* (ook *la mannequine*) en *la vice-rectrice*. De opmars van de *mots tronqués* laat ook sporen na in de nieuwe uitgave. *Clipped words* zoals *collec*, *congélo*, *déco*, *comme d'hab*, *quinqua* werden in de artikelen over de voluit geschreven woorden ondergebracht.

De wil tot vernieuwing en actualisering vertaalt zich vooral in de toevoeging van citaten uit het werk van auteurs uit de hele *francophonie* en van voorbeelden uit heel gevarieerd tekst- en taal materiaal, incl. filmdialogen. De lijst van geciteerde auteurs bevat overigens niet minder dan tachtig nieuwkomers.⁴ De tekstvoorbeelden blijken overigens onmisbaar voor woordenboekgebruikers met een gevorderde taalkennis die op die basis de gevoels- en gebruikswaarde van een bepaalde term of uitdrukking kunnen inschatten.

Door de compacte maar toch leesbare typografie en het gebruik van dundrukpapier blijft de *Petit Robert*, die stilletjesaan naar een omvang van drieduizend bladzijden stevent, een handzaam lexicon in één boekdeel, net zoals *le Petit Robert des noms propres*, waarvan de bijgewerkte

¹ V. de bespreking in dit tijdschrift, 19de jg., 1994, nr. 1, p. 90.

² In de hierna besproken publicatie spellen J. Hanse en D. Blampain dit woord als *waterzooi*, met de vermelding «on écrit aussi *waterzœi*» (p. 619).

³ «REM. Le fém. est employé par familiarité ou pour des fonctions techniques: *la chef*.»

⁴ O.a. Didier Daeninckx, Jean Echenoz, Amélie Nothomb, Jean Vautrin en Alexandre Vialatte.

uitgave eerstdaags verschijnt.

Lectuurnotities. P. 187, art. *avaler*: de betekenis «(tabaksrook) inhaleren» wordt niet vermeld; p. 1200: het adjectief *hardé*, dat alleen in de verbinding *œuf hardé* (windei) voorkomt, ontbreekt.

[Joseph] HANSE, [Daniel] BLAMPAIN. *Nouveau dictionnaire des difficultés du français moderne*. 4e édition. – Bruxelles, De Boeck-Duculot, 2000, 25 x 23,5, 649 p., geb., ISBN 2-8011-1267-4, BF 1830.

In tegenstelling tot de voorloper van het naslagwerk, de *Dictionnaire des difficultés grammaticales et lexicologiques* (1949) door J. Hanse, die decennialang in ongewijzigde vorm beschikbaar bleef, wordt de *Nouveau dictionnaire des difficultés du français moderne* geregeld bijgewerkt.⁵ Ofschoon de vierde uitgave op een duizendtal punten gewijzigd werd, zijn de echte nieuwigheden minder talrijk. De meest opvallende verandering betreft het grotere formaat en de druk in twee kolommen, wat de overzichtelijkheid van de langere artikelen ten goede komt. Heel wat uitvoerige bijdragen (*article, inversion du sujet, participe passé, verbe*) werden duidelijker, met een in het oog springende nummering, onderverdeeld, wat het naslaan van het werk vergemakkelijkt.

De grootste innovatie betreft de gelijktijdige publicatie van het standaardwerk als cd-rom (ISBN 2-8011-1266-6, BF 1970).⁶ De elektronische versie (met audio-informatie !) kan o.m. via de trefwoorden en thematisch geraadpleegd worden, wat betekent dat ze toegankelijker is dan het boek, dat volgens velen meer optisch comfort biedt...

Behalve de herschikking van de langere artikelen, soms onder een gewijzigde ingang (bijv. «adjectifs possessifs ou déterminants possessifs» wordt «déterminants possessifs»), biedt de nieuwe uitgave zesendertig nieuwe trefwoorden, die meestal in korte artikelen behandeld worden. Het gaat om de lemmata *accro, affixe, arobase, autoroute, barrière Nadar, bit, bogue, casse-vitesse, catleya, cédérom, charrette* (als onderdeel van in België gehoorde uitdrukkingen), *cyber, entarter, exemplier, gravitation/gravité, GSM, internet, Landerneau, logicien/logisticien, méga-, méga-octet, mousse (m), nominette, octet, ozalid, patch, prédécesseur, sémasiologie, sous-bock, successeur, tagueur, tapisser, touer, veille technologique, weigelia* en *zinneke*. Veertig artikelen uit de derde editie werden geschrapt. Het betreft woorden die in onbruik raakten of die nu geen moeilijkheden meer opleveren.⁷ Het artikel *seigneurie* is nu te vinden onder de ingang *seniorie*.

Voor de linguïstisch geschoolde gebruiker komt het bevreedend over dat de Hanse-Blampain de uitspraak m.b.v. verschillende systemen aangeeft. Aanduidingen zoals «ADDENDA (pron. *a-din-da*)» (p. 27), «BILINGUISME, n.m. On prononce *u* comme semi-voyelle» (p. 104) en «TALISMAN, n.m. Prononcer *an*» (p. 555) missen de eenduidigheid van het Internationaal Fonetisch Alfabet, dat in het andere succesnummer⁸ van de uitgeverij gebruikt wordt. Dit neemt niet weg dat het naslagwerk deel uitmaakt van het basisinstrumentarium van elke romanist.

⁵ De eerste uitgave van de *Nouveau dictionnaire des difficultés du français moderne* verscheen in 1983 (v. de bespreking in *Romaneske*, 10de jg., 1985, nr. 2, p. 51-52), de tweede in 1987 en de «troisième édition établie d'après les notes de l'auteur avec la collaboration scientifique de Daniel Blampain» in 1994 (v. de recensie in *Romaneske*, 21ste jg., 1996, nr. 2, p. 74-75). Vanaf de derde uitgave zijn de *Rectifications de l'orthographe* van de Conseil Supérieur de la Langue française achter in het naslagwerk opgenomen.

⁶ «Configurations requises. PC sous Windows 95/98/NT4 ou plus. Configuration minimale recommandée: Pentium 166 MHz - 32 Mo - affichage en milliers de couleurs - carte sons 16 bits (facultative) - lecteur CD-Rom 4x. Macintosh PowerPC sous MacOS 8.1 ou plus. Configuration minimale recommandée: PowerPC 166 Mhz - 32 Mo - affichage en milliers de couleurs - lecteur CD-Rom 4x.»

⁷ *Adaptabilité, astrakan, Caterpillar, chassereau, contrôler, dangerosité, Dante, documentaliste, driver, empiètement, enquête, envisageable, évalonné, exorable, exploratoire, exquisément, extrémiser, factorerie, fox-trot, grapefruit, inimaginable, intérimat, libelle, limité, lyophilisé, milk-bar, middelmatisme, mis, mixité, Néanderthal, nombril, opiniâtement, passe-temps, pour-compte, programmation, scorsonère, surboum, surjeu, talweg* en *urbaniser*.

⁸ Maurice Grevisse, *Le bon usage*. Grammaire française, refondue par André Goosse. Treizième édition revue, 1993.

Lectuurnotitie. P. 183, kol. 1: er ontbreken strepen tussen de artikelen.

Alain DUCHESNE, Thierry LEGUAY. *Dictionnaire des sens cachés. La surprise*. – Paris, Larousse (België: via Presses de Belgique, Wavre), 1999, 20,5 x 14, 286 p., ill., ISBN 2-03-533041-6, FF 49 / BF 338. LE SOUFFLE DES MOTS.

Diverse titels uit de serie «Le souffle des mots» werden twee jaar geleden in een gelijknamige paperbackreeks heruitgegeven.⁹ Deze lichte omvatte een *Dictionnaire des sens cachés*, een lexicon waarin A. Duchesne en Th. Leguay in onbruik geraakte betekenissen van zowat duizend honderd nu nog bestaande Franse woorden opnemen, met voorbeeldzinnen uit de literatuur van de zestiende tot de achttiende en soms zelfs tot de negentiende eeuw ter illustratie.

De samenstellers putten het corpus, de verklaringen en de citaten uit het verklarend woordenboek van Littré en uit de *Nouveau Larousse illustré* (1897-1904). Behalve de elfhonderd eigenlijke artikelen bevat het woordenboek tweehonderd negentig visuele items: het betreft reproducties van gravures uit de genoemde *Larousse*, geflankeerd door het desbetreffende trefwoord maar zonder toelichting. De «glossaire des illustrations» achter in het boek verklaart hun vroegere betekenis(sen) d.m.v. ingekorte versies van de originele woordverklaringen uit de *Larousse* van de voorlaatste eeuwwisseling.

Het lexicon bevat termen waar liefhebbers van de klassieke literatuur vertrouwd mee zijn, bijv. *hymen* (huwelijk) en *laboureur* (zwoegen), en woorden die voor personen met een voldoende kennis van het Engels of het Latijn doorzichtig zijn, bijv. *journal* (dagreis), *folie* (bouwwerk zonder nuttige functie), *crapule* (roes, kater) en *gentil* (heiden). De meeste items betreffen woorden die zo een radicale betekenisverschuiving laten zien dat de moderne lezer moeilijk een glimlach zal kunnen onderdrukken. Ik denk hierbij aan woorden zoals *drapeau* (lulier), *foire* (diarree), *antiquaire* (kenner van de klassieke oudheid), *déprimé* (onderschat) en voorts aan talrijke trefwoorden die nu in het gemeenzame taalgebruik een schunnige betekenis hebben.

Het nieuwe naslagwerk nodigt literair geïnteresseerden uit tot ontspannen, instructief grasduinen in de oude taalschat.

Thierry LEGUAY. *Dans quel état j'erre? Trésors de l'homophonie*. – Paris, Mots et Cie, 2001, 18,5 x 12, 126 p., ISBN 2-913588-22-0, FF 59.

Homofonie leidt tot «mis te verstane bewoordingen» van het type «la femme qui l'aime» en tot parels van al dan niet uitgewerkte woordspelingen. Th. Leguay bezorgt in deze publicatie een bundel van merkwaardige, spirituele toepassingen van homonymie.

De eerste zeventig bladzijden bevatten een bloemlezing die verschillende bekende en miskende schrijvers in de schijnwerpers plaatst; de overige pagina's worden ingenomen door een verzameling per genre gegroepeerde items met stilistische toelichtingen, incl. verwijzingen naar de klassieke leer van de stijlfiguren.

In deze *trésors de l'homophonie* komen grootmeesters als markies de Bièvre,¹⁰ Alphonse Allais, Francis Blanche en Raymond Devos en verschillende chansonniers aan het woord. In hun kielzog volgen tientallen *minores*, voorbeelden van geestige persoonsnamen¹¹ en boektitels (*La Botte à nique*¹²) en specimina van heel gevarieerde origine: reclame, uithangborden, aftelversjes, charades en zgn. blunders van leerlingen. De meest acrobatische toepassing van homonymie vin-

⁹ Vier heruitgaven werden besproken in *Romanesque*, 25ste jg., 2000, nr. 3, p. 71-72. De eerste uitgave van *La surprise: Dictionnaire des sens cachés* verscheen in 1990.

¹⁰ «Le prince de Condé lui dit un jour de faire un jeu de mots sur son nom. Bièvre répondit que Condé renfermait les jeux de l'amour et du hasard.»

¹¹ *L'abbé Quille, Annie Crosh, Max Hilaire*, e.d.

¹² Creatie van Jean Dubuffet.

den we in de integraal rijmende verzen, waarvan Daniel Marmié prachtige staaltjes bezorgde, bijv.:

À l'éventaire du bouquiniste

Argotiques romans, dès demain épuisés

Art gothique, roman: des deux mains, eh, puisez !

Deze originele publicatie maakt de lezer vertrouwd met een bijzondere vorm van virtuoze humor, die onder meer in de *paralittérature* floreert.

Graziella BASILE, Isabelle BOIDANGHEIN-GRYMONPREZ, avec la collaboration de Noël CORET. *Aisne. Thiérache, Vermandois, Laonnois, Soissonnais, Vallée de la Marne. Vervins, Saint-Quentin, Laon, Soissons, Château-Thierry... Culture et patrimoine, nature et promenades, loisirs et art de vivre, bonnes adresses.* – Tournai, La Renaissance du Livre, 2000 [2001], 22,5 x 12,5, 244 p., ill., ISBN 2-8046-0282-6, BF 750. LE GUIDE.

Sedert de publicatie van het volume *Aisne* is voor elk van de drie Picardische departementen¹³ een gids beschikbaar in de reeks «Le Guide».

Het meest uitgestrekte maar dunst bevolkte Picardische departement staat ongetwijfeld op het verlanglijstje van reisbestemmingen bij de geïnteresseerde in middeleeuwse architectuur, die de evolutie van de gotische bouwkunst kan volgen in Laon, Soissons en Saint-Quentin, alvorens de robuuste versterkte kerken van de Thiérache te bezoeken. Literatuurliefebbers krijgen de kans de sfeer op te snuiven van vrij goed bewaarde provinciestedjes als La Ferté-Milon en Château-Thierry, waar Racine resp. La Fontaine het levenslicht zagen. De modale vakantieganger zal niet ongevoelig blijven voor de charme van het ruraal gebleven gebied tussen de hectische agglomeraties van de *conurbation lilloise* en de hoofdstad.

De opbouw van de overvloedig met kleurfoto's, kaarten en plattegronden geïllustreerde gids laat de eigenheid van het gebied tot haar recht komen. Het boek bestaat hoofdzakelijk uit een algemeen gedeelte en een lexicon van de steden en gemeenten met bezienswaardigheden. Het eerste luik omvat een overzicht van de verschillende subregio's met hun economische activiteit, een historisch overzicht, een repertorium van beroemde personen, een selectieve bibliografie evenals een reeks streektableaus en thematische routes. Het lexicon, dat systematisch de adressen en telefoonnummers van gemeentehuizen en VVV's opgeeft, wijst de weg naar monumenten, oude wijken, musea, landschapsschoon en evenementen in bijna honderd vijftig gemeenten. Een reeks aanbevolen adressen (vnl. restaurants, verkooppunten van streekproducten) en een register van eigennamen besluiten de degelijke gids.

Touring Wegenatlas Frankrijk. – Brussel, Uitgeverij Touring, 2001, 30 x 23, [16-]VI-410 p., gekart., ISBN 90-5837-028-3, BF 798.

De Touring atlas, die in samenwerking met ANWB (Den Haag) en AA Publishing (London) tot stand kwam, is grotendeels op cartografische bestanden van het Franse Institut Géographique National gebaseerd.

De eigenlijke atlas, die driehonderd tweeëntwintig bladzijden beslaat, wordt voorafgegaan door een overzicht – met cartografische ondersteuning – van doorgaande (auto)routes naar het Zuiden en naar Bretagne, met opgave van campings, voordelige hotels en rustplaatsen, en door een «routeplanner» die de grote verbindingswegen in kaart brengt. Daarna komen nog een overzicht van de departementen, plattegronden van drieëntachtig stadscentra en een register met

¹³ De gidsen voor de departementen *Somme* en *Oise* werden besproken in dit tijdschrift, 20ste jg., 1995, nr. 4, p. 57-58, resp. 24ste jg., 1999, nr. 2, p. 73-74.

zesendertigduizend plaatsnamen.

Door de gehanteerde schaal (1 cm voor 1,8 km) is de nieuwe atlas een van de meest gedetailleerde in zijn soort, met het bijkomend voordeel van een ruime opmaak en dus een grote overzichtelijkheid. De informatie die wegenkaarten normaal verstrekken,¹⁴ wordt ook hier met duidelijke symbolen of d.m.v. kleuraanduidingen gegeven. Ze beantwoordt ruimschoots aan de verlangens van de modale auto- of fietstoerist. Vrachtrijders en chauffeurs van (dubbeldeks)autocars zullen echter tevergeefs zoeken naar de vermelding van de vrije hoogte in tunnels en naar het maximum toegestane gewicht van voertuigen die een brug oprijden. Het is daarenboven bevreemdend dat duidelijke herkenningspunten, zoals steile hellingen, watertorens en vooral (dorps)kerken, in de atlas niet weergegeven worden. Zulke indicaties, die vaak van het grootste nut zijn voor de reiziger die zich afvraagt waar hij precies moet afslaan, verdienen ongetwijfeld een plaats in herdrukken van de overigens degelijke atlas.

Italiaans

De Taalvos Italiaans. Valstrikken in de Italiaanse taal II. Samengesteld door Annelies KOIJMAN en Claudio DI PALERMO. – Amsterdam, Thomas Rap, 2000, 20 x 12,5, 85 p., ISBN 90-6005-528-4, f 27,50 / BF 550.

De «Taalvossen Italiaans»¹⁵ zijn opgebouwd als alfabetische lexicons die Nederlanders en Vlamingen behoeden voor verkeerde interpretaties en foute vertalingen van *faux amis*.

De jongste *Taalvos Italiaans* bestaat hoofdzakelijk uit ruim driehonderd vijftig artikelen met Italiaanse ingangen, van *aborto* tot *zucca* en *il 740*, het bekende inkomensaangiftebiljet. Een greep uit de inhoud illustreert het nut van de publicatie voor studenten Italiaans: *balia* is de min, de voedster (vandaar *spilla da balia*, veiligheidsspeld) en niet de balie; een *monachese* of *monacense* komt uit München terwijl *un monegasco* in Monaco leeft; *zappare* «is geen anglicisme [...], maar een doodgewoon Italiaans werkwoord met de betekenis: spitten. ‘Zappen’ is *fare zapping* (uitgesproken als [dzepping]).»

Het naslagwerk bevat voorts vijftien omrande *excursus* van gemiddeld een halve pagina die de gebruiker vertrouwd maken met het recente woordgebruik i.v.m. zulke gevarieerde onderwerpen als voetbalkleuren, politieke locaties (*Farnesina*, *Montecitorio*, *Palazzo Chigi* e.d.), sprookjes- en Disney-figuren, als soortnamen gebruikte merknamen (bijv. *lo scotch* en *lo scottex*, plakband resp. keukenpapier) en internettaal.

Spaans, Spanje

Pierre GERBOIN, Christine LEROY. *Précis de grammaire espagnole.* Édition actualisée. – Paris, Hachette Éducation, 2000, 24 x 17, 288 p., ISBN 2-01-135166-9, FF 95.

De auteurs van het standaardwerk *Grammaire d'usage de l'espagnol contemporain* (*ibid.*, 1991, 528 p.) publiceerden in 1993, ten behoeve van het voortgezet en het avondonderwijs, een vereenvoudigde grammatica onder de titel *Précis de grammaire espagnole*.¹⁶

De wijzigingen in de «édition actualisée» zijn heel beperkt. Behalve een inlassing van twee

¹⁴ O.a. aard en breedte van de wegen, onderscheid tussen gewone snelwegen en tolautowegen, wegnummers, afstanden, open ruimte vs. bebouwde kom, bos, diverse bezienswaardigheden (zoals kastelen, kerken, ruïnes, vergezichten), spoorlijnen, stations, waterlopen, indeling in departementen, e.d.

¹⁵ De *Taalvos Italiaans I* (V. Lo Cascio, A. Kooijman) werd besproken in *Romaneske*, 22ste jg., 1997, nr. 1, p. 64.

¹⁶ V. de recensie in *Romaneske*, 22ste jg., 1997, nr. 1, p. 66.

regels over de aanpassing van het Spaanse alfabet waardoor *ch* en *ll* niet meer als aparte tekens zouden/zullen fungeren, zijn er een paar herschikkingen in het theoretisch gedeelte en enkele verschuivingen en toevoegingen in het oefenmateriaal.

De indeling in paragrafen en de paginering van de eerste uitgave werden volledig behouden zodat leerlingen en docenten probleemloos de beide uitgaven van het degelijke leermiddel naast elkaar kunnen gebruiken.

Kees VAN DOOREN. *Spanje. Handboek over land, cultuur en bevolking*. – Bussum, Thoth, 2000, 24 x 17, 419 p., ill., ISBN 90-6868-252-0, f 55 / BF 1100.

Het sober met zwart-wit foto's en kaartmateriaal geïllustreerde handboek geeft een omvattend beeld van de samenleving en de beschaving in het hedendaagse Spanje en van de Spaanse kunst door de eeuwen heen.

Na een bondige presentatie van de fysieke geografie komen de politieke indeling, de bevolking en de belangrijkste instellingen en voorzieningen aan de orde. De lezer wordt hier over zulke gevarieerde onderwerpen als de totstandkoming en de verdere ontplooiing van de autonome gemeenschappen, de opbouw van het militair apparaat, de vakbonden en het cultuurbeleid geïnformeerd.

Het m.i. origineelste en meest revelerende hoofdstuk, «Hoe Spanjaarden leven en denken», analyseert de mix van individualisme en collectief bewustzijn van een «lawaaige» natie en belicht de godsdienstbeleving, de familiale solidariteit, de eet- en drinkgebruiken, het woonpatroon, de recreatie en de leesgewoonten van een volk dat op bepaalde punten aan tradities gehecht blijft en op andere¹⁷ opvallend progressief blijkt. Dit tableau overschouwt voorts de diverse media en het onderwijsstelsel, dat mede door een alsmar royalere subsidiëring tot een nooit eerder geziene scholingsgraad geleid heeft.

De Spaanse kunst, met uitzondering van de literatuur, wordt chronologisch en per genre in ruim tweehonderd bladzijden behandeld. De degelijke synthese wijdt de nodige aandacht aan de maatschappelijke c.q. ideologische verankering van de bouw-, de beeld- en de schilderkunst. De Moorse kunst en de afgeleide vormen komen achteraf aan de orde, wat de overzichtelijkheid van het geheel verhoogt.

Na een bondig overzicht van de diverse sectoren van de nationale economie en een portret van de negen «natuurlijke gebieden» volgt nog een korte voorstelling van de grootste steden.

Diverse bijlagen, een selectieve thematische literatuurlijst en twee registers besluiten de degelijk gedocumenteerde, veelzijdige en vlot geschreven publicatie.

Geschiedenis en vervoer(ing)

Dictionnaire d'histoire de Belgique. Les hommes, les institutions, les faits, le Congo Belge et le Ruanda-Urundi. Sous la direction de Hervé HASQUIN. Deuxième édition revue et complétée par le directeur de l'ouvrage. – Namur, Didier Hatier, 2000, 24 x 16, 719 p., gekart., ill., ISBN 2-87088-926-7, BF 1950.

Vijftig historici van verschillende Belgische universiteiten, archieven en onderzoekscentra stonden in voor de vierduizend vijfhonderd artikelen van de in 1988 onder de leiding van H. Hasquin uitgebrachte *Dictionnaire d'histoire de Belgique*. Vorig jaar verscheen de tweede, bijgewerkte en geactualiseerde uitgave, die ongeveer vijfhonderd artikelen en bijna tweehonderd bladzijden meer bevat dan de eerste editie. De bekende hoogleraar en politicus werkte op zijn eentje het naslagwerk bij en vulde het aan met tientallen artikelen i.v.m. de vroegere kolonie,¹⁸ de Belgische

¹⁷ De emancipatie van de vrouw is in Spanje vrij vlug en zonder militante actie een evidentie geworden.

¹⁸ Deze thema's kwamen niet aan de orde in de eerste uitgave van het naslagwerk.

koninginnen¹⁸ en de recente grondwetsherziening. De nieuwe uitgave besteedt meer aandacht aan de Vlaamse beweging, die voordien wat veronachtzaamd was. C. Hoehn, de verantwoordelijke voor de iconografie, verving een deel van de zwart-wit foto's door kleurenopnames en selecteerde een tweehonderdtal bijkomende illustraties.

Het is onmogelijk om in enkele regels een idee te geven van de veelzijdigheid van het twintig eeuwen bestrijken lexicon, dat personen,¹⁹ feiten en instellingen belicht. Als trefwoorden fungeren vorsten, landvoogden, politieke voormannen, hoge ambtenaren, invloedrijke juristen, vroegere benamingen van het land c.q. voormalige vorstendommen, termen i.v.m. maatschappelijke orde in de middeleeuwen en onder het ancien régime, gerechtelijke instellingen, aspecten van het kiesstelsel, de opeenvolgende taalwetten, prominente figuren van de Vlaamse en de Waalse beweging en de organisaties waarin ze actief waren, verschillende types van besluiten en decreten, belangrijke pacts en politieke akkoorden, generaals, krijgsheren en veldslagen, belangrijke charters, spraakmakende pamfletten, betogingen en «furies», politieke partijen, vakbonden, overlegorganen, kerken, levensbeschouwelijke genootschappen, heiligen en mystici, vrijdenkers- en vrijmetselaarsorganisaties, kerkelijke instellingen, bisschoppen en prelaten, schrijvers en kunstenaars, geleerden (m.i.v. historici en filologen), wetenschappelijke en culturele instellingen, banken, ondernemers en industriëlen... Een concordantietafel van de artikelen van de oude en de nieuwe grondwet en een selectieve bibliografie besluiten het lexicon.

Het omvattende naslagwerk zal een ruim publiek van historisch geïnteresseerden aanspreken. Het mag niet ontbreken in onze wetenschappelijke bibliotheken en het verdient een plaats in de werkkamer van sociaal bewogen intellectuelen en van Vlaamse romanisten die de *belgitude* willen doorgronden.

Lecturnotitie. P. 150, kol. 2, lees *abbayes trappistes de Westmalle [...] et d'Orval* i.p.v. *abbayes trappiste de Westmalle [...] et cistercienne d'Orval*; p. 330, het *art.* Helleputte gaat voorbij aan de activiteit van dit personage als architect; p. 461, *art.* Mundeleer, lees 1885 i.p.v. 1855; p. 519, *art.* Pompe (Walter), lees *Lith* i.p.v. *Lit.*

Jean-Claude COLIN. *Voyage au bout de la bière. Guide gourmand de la bière.* – Esch-sur-Alzette (Grand-Duché de Luxembourg), Schortgen, 1997, 21 x 12, 224 p., ill., ISBN 2-87953-143-8.

In dit bloemrijk geschreven en overvloedig met kleurenfoto's geïllustreerde boek neemt J.-C. Colin de lezer mee op verkenning door diverse Europese landen, Canada en de Verenigde Staten van Amerika. De zoektocht naar typische bieren en aanverwante genoegens doet de geselecteerde landen in alfabetische volgorde aan, van *Allemagne* tot *U.S.A.* De algemene informatie i.v.m. elk besproken land wordt gevolgd door een reeks aanbevolen bezoeken en excursies (musea, brouwerijen, gespecialiseerde cafés, restaurants die met bier bereide gerechten serveren, evenementen e.d.) en door de opgave van interessante bierboeken en tijdschriften. Tussendoor adviseert de auteur elf trips naar steden²⁰ waar culturele *links* de biergenoegegens naar een hoger niveau optillen.

De belangrijkste haltes liggen in Zuid-Duitsland, waar diverse originele bierstijlen de faam van de brouwsector hoog houden, en in België, met zijn buitengewoon rijke palet. Voorts blijkt dat Canada, en dan vooral het Franssprekend gedeelte, zich als een nieuw bierparadijs affirmeert, dat in Spanje het combineren van *tapas* en bier een heuse kunst wordt, en dat Frankrijk, ondanks de overname van enkele gereputeerde brouwerijen door multinationale giganten, als producent van ambachtelijke bieren standhoudt, vooral in de *Nord-Pas-de-Calais*, de Elzas en nu ook in Bretagne en Corsica.

De originele gids, waarin de auteur geen volledigheid nastreeft maar eigen bevindingen en ontdekkingen ten beste geeft, voert voorts naar Oostenrijk, Denemarken, Groot-Brittannië, Ier-

¹⁹ Alleen *overleden* personen werden onder een eigen ingang opgenomen.

²⁰ Het gaat om München, Salzburg, Brussel, Luik, Barcelona, Montréal, Barcelona, Dublin, Praag, Londen en Bazel.

land, Luxemburg, Tsjechië, Zwitserland en de Verenigde Staten.

Lectuurnotities. P. 62, § 4, niet alle trappistenbieren vallen onder de categorie S (het lichtere Orval valt onder de categorie I); p. 63: Rochefort 6 is geen «blonde amère» maar heeft een rozeachtig bruine kleur en een geurig, zoetig, fruitig palet; p. 64, de illustratie betreft het abdijbier van een brouwerij uit de Westhoek en niet het in de tekst behandelde trappistenbier van Westvleteren.

Daniel PUIBOUBE. *L'Âge d'or de l'automobile*. – Chamalières (Puy-de-Dôme), Proxima, 2000, 32 x 27, 160 p., gekart., ill., ISBN 2-84550-030-3, FF 189. L'AVENTURE DES TRANSPORTS.

Meer dan zeshonderd illustraties in kleur ondersteunen de geschiedenis van de automobiel tussen 1930 en 1965. De kroniek van de evoluerende techniek en koetswerkbouw alterneert met een merkenoverzicht waarin de auteur vooral de modellen behandelt die tot de verbeelding van het Franse publiek spraken. Enerzijds zijn er de exclusieve, dure wagens voor de superrijken en anderzijds de democratisch geprijsde auto's die grote productieaantallen bereikten.

De auteur alludeert herhaaldelijk op het verschil tussen de «vrije markt», zoals die in ons land en in Zwitserland bestond, en de situatie in Frankrijk, dat zijn nationale productie beschermde met tolbarrières en waar de fiscaliteit de grote motorisaties zwaar belaste, met het gevolg dat onze zuiderburen, vooral na de oorlog, over een minder gevarieerd wagenpark beschikten.

Heel wat «uitgestorven» merknamen sieren vooroorlogse «mythische» en tegelijk zware wagens: o.a. Duesenberg, Packard, Hispano-Suiza, Bugatti en Delahaye. De constructeurs die tot op heden overleven, fabriceerden in die periode al lichtere of sportieve voertuigen, zoals Alfa-Romeo, BMW en Citroën, die in zijn Traction Avant allerlei vernieuwende technieken toepaste. Na W.O. II verdwenen de Franse luxemerken één voor één van het toneel en werd hun marktaandeel overgenomen door Britse, Duitse en, in mindere mate, Amerikaanse modellen. De overgebleven Franse constructeurs, die aanvankelijk over een beperkt gamma van vnl. populaire voertuigen beschikten, verloren in de jaren vijftig en zestig weinig klanten aan de buitenlandse concurrenten. Via de succesvolle producten van hun Duitse en Britse vestigingen, oefenden de Amerikaanse constructeurs op stilistisch gebied een vervlakkende invloed uit op heel wat Europese en op de meeste Japanse autobouwers. De succesvolle Mini, de Italiaanse sportieve berlines en de Citroën DS golden als originele alternatieven voor de veramerikaanste massaproducten uit de eerste helft van de jaren zestig.

De geslaagde «Bildband»²¹ toont overtuigend aan dat de autoproductie het tijdsbeeld weerspiegelt. Diverse verwijzingen naar films en beeldverhalen illustreren dat verschillende modellen in artistieke creaties werden vereeuwigd.

²¹ Ik vond in het boek enkele onnauwkeurigheden i.v.m. de naoorlogse periode, die hierna gerectificeerd worden. P. 75 (illustratie bovenaan rechts), de foto (MG A) en de toelichting erbij (Triumph Spitfire) slaan op totaal verschillende wagens; p. 83, de fusie van Austin en de Nuffield groep, die in 1952 tot de vorming van de British Motor Corporation leidde, bracht *meteen* de merken Austin Healey (opgericht in 1952), Riley en Wolseley in het nieuwe geheel [ze sloten niet bij BMC aan in 1960]; p. 132, de Opel Commodore wordt ten onrechte voorgesteld als «un modèle plus gros» dan de Opel Kapitän, het gaat in werkelijkheid om het koetswerk van de Opel Rekord (middenklasse) gecombineerd met de motor van de grotere Kapitän; p. 155, lees *Lancia Flaminia* i.p.v. *Lancia Florida*; p. 157, lees *Triumph Spitfire* i.p.v. *Austin Motor Spitfire*.

Bij de redactie ingekomen boeken

M[arcella] CONTINANZA, P[ierangela] DIADORI. *Viaggio nel nuovo cinema italiano*. – Athene - Parma, La Certosa (Distribuzione: Rux-Guru s.r.l., Perugia), 1997, 27,5 x 20,5, 174 p., ill., ISBN 960-7494-06-7, 88-87600-01-5, L. 27.000.

Dit leermiddel voor gevorderde volwassen studenten steunt op origineel, authentiek taalmetaal, nl. fragmenten uit veertien Italiaanse films die tussen 1988 en 1995 voor het eerst vertoond werden.²² De selectie omvat *Il ladro di bambini* (Gianni Amelio), *Il portaborse* (Daniele Luchetti), *Belle al bar* (Alessandro Benvenuti) en *Verso sud* (Pasquale Pozzessere).

De veertien hoofdstukken worden alle ingeleid door een *biofilmografia* van de cineast, een samenvatting van de film, de cast, een commentaar door een journalist of filmcriticus, de transcriptie van de dialogen in de gekozen scènes. Daarop volgt het veelal communicatief opgevatte oefenmateriaal dat een hele waaier opdrachten omvat: begripsvragen, aanzetten tot het formuleren van eigen ervaringen of standpunten, revisiebeurten van spraakkunstitems, analyse en vrije bespreking, reageren in analoge situaties, synthese-oefeningen en tenslotte een reeks vragen voor wie de kans heeft om de hele film te bekijken. Een lexicon van cinematografische vaktermen en een overzichtstafel²³ besluiten de publicatie.

De nieuwsoortige educatieve uitgave maakt de studenten vertrouwd met een hele scala taalniveaus en regionale tongvallen, die overigens gelokaliseerd worden. De opgave van de moeilijkheidsgraad van de gekozen passages maakt het mogelijk de volgorde van de hoofdstukken aan specifieke behoeften aan te passen.

Jos VANDELOO. *Klassiekers. De muur, Het gevaar, De vijand, De croton*. – Antwerpen, Manteau, 2000, 22 x 14,5, 328 p., gekart., ISBN 90-223-1569-X, BF 995.

Jos VANDELOO. *Vijf romans*. – *Ibid.*, 2000, 20,5 x 14, 572 p., ISBN 90-223-1566-5, BF 725.

Naar aanleiding van de vijfenzeventigste verjaardag van Jos Vandelloo brengt uitgeverij Manteau in twee volumes de bekendste romans en verhalen van de belangrijke schrijver.

In *Klassiekers* zijn Vandelloo's populaire novellen uit de periode 1958-1962, *De muur, Het gevaar, De vijand* en *De Croton* verzameld, aangevuld met andere verhalen. *Vijf romans* bundelt twee werken uit dezelfde creatieve fase, *Het huis der onbekenden* en *De vijand*, en drie titels uit het latere oeuvre, nl. *Sarah, De vogelvrouw* en *De beklimming van de Mont Ventoux*.

Beide boeken samen geven een omvattend beeld van het veelzijdige narratieve werk van de Vlaamse auteur, die de veertigplussers onder ons op de schoolbanken gelezen hebben.

Hugo Sonnevile

²² De filmfragmenten zijn op een bijbehorende videocassette opgenomen (libro + video, ISBN 88-87600-02-3).

²³ Deze beknopte tabel (2 p.) informeert de docent over heel uiteenlopende aspecten van de geselecteerde films (taalgebruik: dialect, taalniveau, toegepaste taalhandelingen, representativiteit van het lexicon m.b.t. bepaalde betekenisvelden; thematiek; aandachtspunten m.b.t. cultuur en/of kennis van land en volk).